

DEKLARACJA ECSPM NA RZECZ WIELOJĘZYCZNOŚCI W SZKOLNICTWIE WYŻSZYM

Uznając, że niniejszy dokument nie ma prawnie wiążącego skutku, deklarujemy w nim jednak publiczne zobowiązanie do aktywnego i konstruktywnego wspierania rozwoju polityki wielojęzyczności w szkolnictwie wyższym. Deklaracja jest otwarta do podpisu dla wszystkich zainteresowanych wielojęzyczną alfabetyzacją i epistemologią, różnorodnością językową i poszanowaniem praw językowych, a w szczególności dla: a) jednostek badawczych/akademickich, organizacji, federacji, stowarzyszeń (z osobowością prawną lub bez); b) osób fizycznych, działających w charakterze członków jednostek akademickich i innych organów społecznych aktywnie zaangażowanych w kwestie językowe w edukacji.

PREAMBUŁA

Polityka internacjonalizacji, podejmowana przez coraz większą liczbę instytucji szkolnictwa wyższego, a także krajowe i ponadnarodowe agencje polityczne, ma na celu – a przynajmniej tak one zakładają – poprawę jakości szkolnictwa wyższego w coraz bardziej połączonym świecie. W Unii Europejskiej inicjatywy w zakresie polityki umiędzynarodowienia mają na celu osiągnięcie większej równości między systemami szkolnictwa wyższego w kontekście "europejskiego obszaru edukacji", promowanie współpracy transnarodowej, partnerstw między instytucjami szkolnictwa wyższego oraz współpracy między państwami członkowskimi w celu osiągnięcia sukcesu w tworzeniu "integracyjnych krajowych systemów kształcenia i szkolenia". Jednak umiędzynarodowienie w coraz większym stopniu prowadzi do używania jedynie języka angielskiego jako "lingua academica", do nauczania przedmiotowego w tym języku i do "anglicyzacji" szkolnictwa wyższego. Pomimo wielu dowodów na wady wyłącznego używania języka angielskiego w nauczaniu, badaniach, publikacjach akademickich i tworzeniu sieci badawczych, jest on coraz częściej wspierany przez władze krajowe i decydentów lokalnych zakładających, że angielski jest najlepszym instrumentem rozwoju gospodarczego, modernizacji i globalnej komunikacji. Jednakże używanie języka angielskiego kosztem języka urzędowego/narodowego, jak również języków regionalnych lub mniejszościowych, może prowadzić do zaniku specyficznych dla danego języka dziedzin i naruszenia praw językowych. Ponadto używanie języka angielskiego kosztem innych języków ze znaczącym kapitałem kulturowym ma konsekwencje dla różnorodności językowej i kulturowej, prowadząc do zubożenia wiedzy społecznej i epistemologicznej.

OŚWIADCZENIE OGÓLNE

Sygnatariusze "Deklaracji na rzecz wielojęzyczności w szkolnictwie wyższym", opracowanej przez Europejską Platformę Społeczeństwa Obywatelskiego na rzecz Wielojęzyczności (ECSPM), popierają podstawowe zasady "Helsińskiej Inicjatywy na rzecz wielojęzyczności w komunikacji naukowej"¹ i zobowiązują się do wspierania decyzji i działań politycznych

¹ Oto streszczenie Helsińskiej Inicjatywy na rzecz Wielojęzyczności (<https://www.helsinki-initiative.org/pl>): 1. Wspieraj upowszechnianie wyników badań, aby społeczeństwo z nich w pełni korzystało (a) Upewnij się, że naukowcy są doceniani za upowszechnianie wyników badań poza środowiskiem akademickim oraz współdziałanie na rzecz dziedzictwa, kultury i społeczeństwa, (b) Upewnij się, że zapewniony jest równy dostęp

zgodnych z Rekomendacją Komitetu Ministrów Rady Europy o znaczeniu edukacji różnojęzycznej i interkulturowej dla budowania kultury demokratycznego społeczeństwa². W odniesieniu do szkolnictwa wyższego sygnatariusze zobowiązują się w szczególności do:

- ochrony i wspierania używania kilku języków, oprócz języka urzędowego (języków urzędowych) uczelni w zarządzaniu, badaniach i publikacjach, nauczaniu i uczeniu się oraz komunikacji;
- zapewniania i wzmacniania wielojęzyczności, w szczególności w nauczaniu i uczeniu się oraz w ponadnarodowej współpracy badawczej;
- wykorzystywania narzędzi technologii językowych w zakresie nauczania i uczenia się, które ułatwiają posługiwanie się różnymi językami.

Sygnatariusze Deklaracji ECSPM na rzecz wielojęzyczności w szkolnictwie wyższym zobowiązują się do zwracania uwagi władzom uniwersyteckich, a także osobom odpowiedzialnych za politykę językową, zarządzanie językowe i opracowywanie programów nauczania, dyrektorom jednostek naukowych, naukowcom, badaczom, studentom, pracownikom dydaktycznym i administracyjnym, jako członkom społeczeństwa obywatelskiego na to, że:

- 1) nawet biegła znajomość języka urzędowego/narodowego, domowego/odziedziczonego lub jakiegokolwiek innego języka, którego się nauczyliśmy, nie gwarantuje rozwinięcia pełnych sprawności epistemologicznych, które wychodzą ponad standardowe sprawności rozwijane podczas zwykłej alfabetyzacji w danym języku. Wszystkie języki są jednak równie ważne dla budowania znaczenia w kontekstach edukacyjnych, zarówno przez uczniów, jak i nauczycieli;
- 2) ucząc się lub nauczając w języku innym niż własny, nie należy oczekiwać rozwinięcia rodzimej biegłości w tym języku;
- 3) ważne jest, aby studenci i pracownicy uniwersytetów byli zachęceni do korzystania ze wszystkich języków i odmian językowych, które mają w swoim repertuarze, w komunikacji w różnych kontekstach życia akademickiego.

ZALECENIA SZCZEGÓŁOWE

Sygnatariusze Deklaracji ECSPM na rzecz wielojęzyczności w szkolnictwie wyższym formułują następujące zalecenia dla decydentów, organizacji ponadnarodowych, krajowych lub państwowych, agencji, uniwersytetów, instytucji badawczych, podmiotów finansujących badania naukowe i naukowców:

do wiedzy naukowej w różnych językach. 2. Chronić krajową infrastrukturę służącą do publikowania badań ważnych lokalnie: (a) Upewnij się, że niekomercyjne czasopisma naukowe oraz wydawcy książek naukowych posiadają odpowiednie zasoby i wsparcie pozwalające utrzymać wysokie standardy naukowe i etyczne. (b) Upewnij się, że krajowe czasopisma i wydawnictwa będą chronione w procesie przechodzenia na publikowanie w trybie otwartego dostępu. 3. Promuj różnorodność językową w ewaluacji nauki oraz jej finansowaniu: (a) Upewnij się, że w ocenie eksperckiej wysoka jakość naukowa jest doceniana bez względu na język czy kanał publikacji, (b) Upewnij się, że w ocenie parametrycznej czasopism i książek brane są odpowiednio pod uwagę publikacje we wszystkich językach.

² <https://www.coe.int/en/web/education/-/new-council-of-europe-recommendation-on-the-importance-of-plurilingual-and-intercultural-education-for-democratic-culture>

1. Należy zapewnić różnym językom (nie tylko angielskiemu) możliwości ich używania jako języka wykładowego w programach, kursach, modułach, obok języka urzędowego danej instytucji.
2. We wszystkich instytucjach edukacyjnych jest wiele "niewidzialnych" języków i należy sprawić, aby języki te stały się widoczne i rozpoznawalne.
3. Należy stworzyć optymalne warunki wstępne do swobodnego wyboru języka w celu zapewnienia jakości kształcenia.
4. Należy zapewnić, aby instruktorzy prowadzący kursy w językach innych niż język urzędowy (języki urzędowe) danej instytucji posiadali biegłą sprawność epistemologiczną w tych językach.
5. Studentom zagranicznym należy pomóc w integracji ze społecznością akademicką, a tym samym zapewnić im możliwości uczestnictwa i wsparcia w intensywnych zajęciach językowych.
6. Należy ograniczyć wyłącznie jednojęzyczne/monokulturowe doświadczenia edukacyjne (np. poprzez wielojęzyczną bibliografię, narzędzia technologii językowych, filmy w różnych językach itp.).
7. Grupy badawcze na różnych uniwersytetach powinny być zachęcane do otwartego wyboru języka lub języków, których będą używać podczas interakcji, rozpowszechniania wyników badań i ich publikacji.
8. Należy zachęcać do stosowania tłumaczenia i równoległego używania języków oraz inwestować w narzędzia technologii językowych.

Tłumaczenie: Waldemar Martyniuk
Aplikacja: googletranslate